

ศูนย์การเรียนรู้ลานวัฒนธรรม

(เส้นทางท่องเที่ยวเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น)
ตำบลนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

แนะนำให้รู้จักศูนย์การเรียนรู้ลานวัฒนธรรมตำบลนาพันสาม

- ✧ การทำมาหากินของคนตำบลนาพันสาม คือ การทำนา และ ทำน้ำตาลโตนด
- ✧ ปัจจุบันการทำนาใช้วิธีการแบบสมัยใหม่ วิธีชีวิตการทำนาจึงเปลี่ยนไปและการทำน้ำตาลโตนดได้เลือนหายไป
- ✧ มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ลานวัฒนธรรมขึ้น
 - พ.ศ. ๒๕๔๕ ก่อตั้งลานวัฒนธรรม
 - มีการจัดตั้งคณะกรรมการ
 - มีการประชุม
 - มีการรวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร
 - มีการสาธิตวิธีการสีข้าว ซ่อมข้าวในสมัยโบราณ
 - มีการทำน้ำตาลโตนดภายในศูนย์วัฒนธรรม
 - มีการนวดข้าวในงานประจำปีวัดนาพรหม
 - มีการกวนข้าวกระยาทิพย์
 - มีผู้มาศึกษาดูงาน

โครงการศูนย์การเรียนรู้ลานวัฒนธรรมตำบลนาพันสาม
องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

๑. ชื่อโครงการ โครงการศูนย์การเรียนรู้ลานวัฒนธรรมตำบลนาพันสาม

๒. หลักการและเหตุผล

เนื่องจากวัฒนธรรมคือสิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงาม มีการพัฒนาอย่างมีระบบและเป็นระเบียบตามกฎหมาย กติกาหรือข้อตกลง ซึ่งอยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นตัวชี้วัด แบ่งแยกความเป็นมนุษย์และสัตว์ได้อย่างชัดเจน

องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรม อันจะส่งผลให้ประชาชนในตำบลนาพันสามอยู่ดี มีสุข ตามวิถีชีวิตของคนในชุมชน จึงได้จัดโครงการศูนย์การเรียนรู้ลานวัฒนธรรมตำบลนาพันสามขึ้น อันจะเป็นแรงกระตุ้น ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชนเห็นคุณค่าความสำคัญของวัฒนธรรม จารีตประเพณีอันดีงาม และช่วยกันดำรงรักษาไว้ให้ลูกหลานได้ร่วมกันสืบทอดประเพณีปฏิบัติตามกันต่อไป นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งเรียนของชุมชนอื่นๆ ที่จะเข้ามาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ความเป็นอยู่วิถีชีวิตของชุมชนตำบลนาพันสามอีกด้วย

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อเป็นการส่งเสริม และสนับสนุนความมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของคนในชุมชนตำบลนาพันสาม

๓.๒ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่โครงการจัดขึ้น อันจะก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง

๓.๓ เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตรและวิถีชีวิตของคนในยุคเก่าภายในลานวัฒนธรรม

๓.๔ เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรม ความเชื่อ และตำนานเรื่องเล่าของคนรุ่นเก่า

๔. กลุ่มเป้าหมาย

๓.๑ เด็ก เยาวชน ประชาชนในตำบลนาพันสาม

๓.๒ นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ

๕. วิธีดำเนินการ

๕.๑ จัดตั้งคณะทำงานดำเนินโครงการ

๕.๒ ประชุมวางแผนการดำเนินงาน

๕.๓ กำหนดเวลาและจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ

๖. ระยะเวลา

เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นต้นไป

๗. สถานที่ดำเนินการ

ลานวัฒนธรรมวัดนาพรม ตำบลนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

๘. งบประมาณ

การขอบริจาคสิ่งของเครื่องใช้ในอดีตจากชาวบ้าน

๙. ผู้รับผิดชอบโครงการ

ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

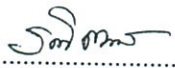
๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑๐.๑ คนในชุมชนตำบลนาพันสาม เกิดความตระหนักและเห็นถึงคุณค่าความสำคัญของวัฒนธรรม จารีต ประเพณี อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ และวิถีชีวิตของคนในชุมชนตำบลนาพันสามมากขึ้น

๑๐.๒ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่โครงการจัดขึ้น เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ และชุมชนที่เข้มแข็ง

๑๐.๓ คนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตรและวิถีชีวิตของคนในยุคเก่าภายในลานวัฒนธรรม

๑๐.๔ คนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรม ความเชื่อ และตำนานเรื่องเล่าของคนรุ่นเก่า

(ลงชื่อ)..........ผู้เสนอโครงการ
(นางสาวรติมา ตาละลักษณ์)

หัวหน้าส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

(ลงชื่อ)..........ผู้เห็นชอบโครงการ
(นางสาวบุญส่ง คล้าพงษ์)
รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม

(ลงชื่อ)..........ผู้เห็นชอบโครงการ
(นายวรวิสูตร นิมพาลี)
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม

(ลงชื่อ)..........ผู้อนุมัติโครงการ
(นายประสิทธิ์ รวมสิน)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม

ศูนย์การเรียนรู้ลานวัฒนธรรม

(เส้นทางท่องเที่ยวเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น)
ตำบลนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

คำนำ

วัฒนธรรมในแต่ละชุมชนทำให้คนในชุมชนมีวิถีความเป็นอยู่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น การแต่งกาย การดำเนินชีวิต อาหารการกิน การประกอบอาชีพ พิธีกรรม ความเชื่อ และ ประเพณีต่าง ๆ ดังนั้น การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวด้านวัฒนธรรมในชุมชนของตน ทำให้เราได้เรียนรู้ถึงการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชน ทางด้านต่างๆ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาในชุมชน ทำให้เราเกิดความรัก ความภาคภูมิใจ และ ร่วมกันรักษาสืบสานสิ่งที่งามในชุมชนของตนให้คงอยู่ตลอดไป

องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกแห่งหนึ่งที่เล็งเห็นความสำคัญของการ ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ทั้งในและนอกพื้นที่ได้ร่วมกันศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมทางด้านต่างๆ ในชุมชนของตนเอง โดยร่วมมือ กับผู้นำชุมชนและชาวบ้านในตำบลใช้ลานวัฒนธรรมของวัดนาพรมที่ตั้งอยู่ในตำบลนาพันสามเป็นศูนย์การเรียนรู้ วัฒนธรรมของตำบลนาพันสามขึ้น เพื่อให้เด็ก เยาวชน นักท่องเที่ยว ทั้งในและนอกพื้นที่ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้สิ่งต่างๆ ใน ลานวัฒนธรรม อันจะเป็นการร่วมกันอนุรักษ์ สืบสาน และรักษาวัฒนธรรมที่งามของตำบลนาพันสามให้คงอยู่สืบไป .

ศูนย์การเรียนรู้ลานวัฒนธรรมตำบลนาพันสาม
ตำบลนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
การจัดตั้งลานวัฒนธรรมวัดนาพรม	๑
ภาพรวมอุปกรณ์ต่างๆ ในลานวัฒนธรรม	๒ – ๓
วิธีการใช้เครื่องมือการเกษตรแต่ละประเภท	๔ – ๑๑
บทสรุป	๑๒

การจัดตั้งลานวัฒนธรรมวัดนาพรหม

ลานวัฒนธรรมวัดนาพรหม ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ภายในวัดนาพรหม ตำบลนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ตามโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ของกระทรวงวัฒนธรรม ที่ต้องการเชื่อมโยงให้ชุมชนมีความผูกพัน รัก ห่วงแหน และรักษาวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนของตนเองให้คงอยู่ไว้ รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมความรักความสามัคคีของคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

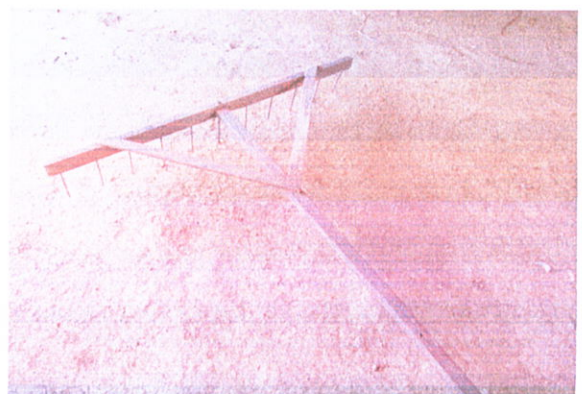
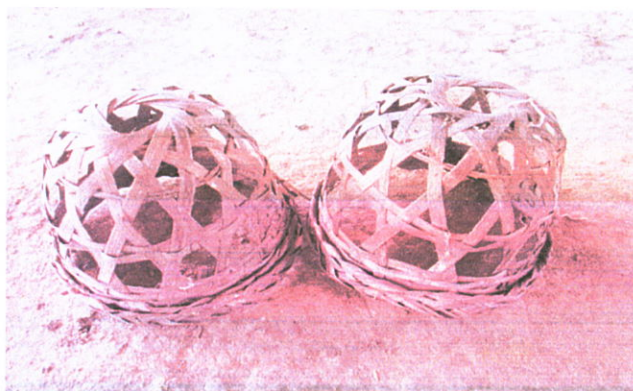
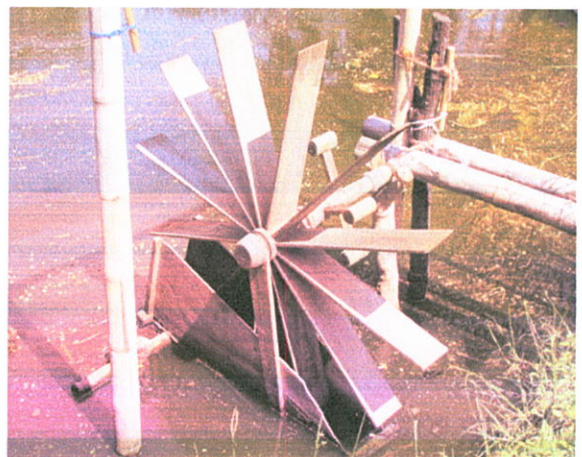
หลังจากที่มีการจัดตั้งลานวัฒนธรรมวัดนาพรหมแห่งนี้ขึ้น ชาวบ้านในตำบลนาพันสามต่างก็เห็นด้วย และพากันเก็บรวบรวมสิ่งของมีค่าที่เก็บรักษาไว้ในบ้านเรือนของตนมารวบรวมไว้ที่ลานวัฒนธรรมแห่งนี้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา และทำการเกษตรต่างๆ ในสมัยโบราณ เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวตำบลนาพันสาม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะประกอบอาชีพทำนาทำไร่ อาทิ สืบตั่วข้าว ครกตำข้าว ตะล่อมข้าว ระหัดวิดน้ำ เป็นต้น และในบริเวณเดียวกันมีโรงทำน้ำตาลของวัดนาพรหมอีกด้วย ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวตำบลนาพันสามที่มีความผูกพันกับต้นตาลมาช้านาน

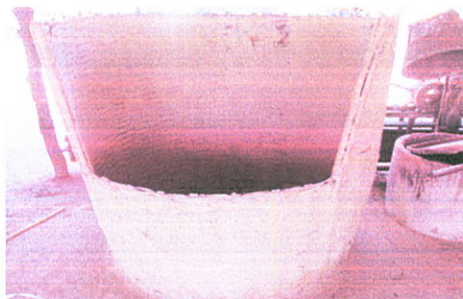
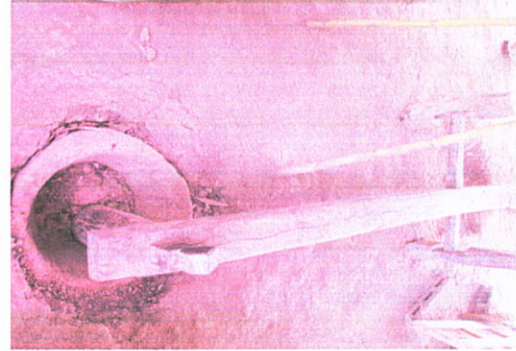
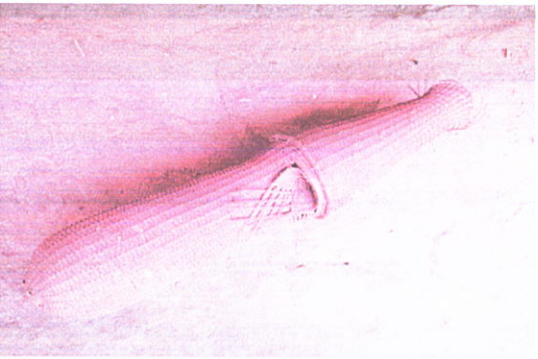
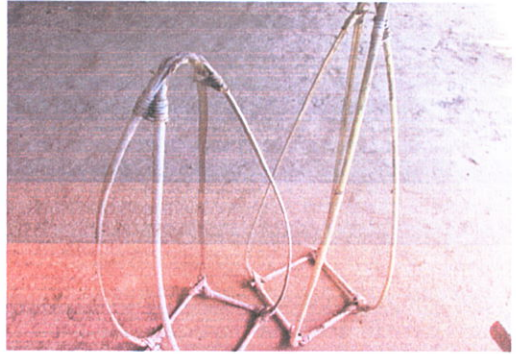
ลานวัฒนธรรมวัดนาพรหมได้รับความสนใจจากบุคคลทั้งในและนอกพื้นที่ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน นักเรียน นักศึกษา เดินทางมาศึกษาและเรียนรู้เครื่องมือเครื่องทางการเกษตรกันอย่างต่อเนื่อง เพราะคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่เคยเห็น และไม่รู้จักสิ่งเหล่านี้ อาจจะเคยเห็นเพียงในรูปภาพ แต่ไม่เคยได้เห็นและไม่เคยได้สัมผัสกับของจริง โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ บางครั้งก็จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามากราบไหว้พระในวัดนาพรหม และก็ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้เครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตรเหล่านี้ด้วยเสมอ

ภาพรวมอุปกรณ์ต่างๆ ในลานวัฒนธรรม

ชาวบ้านในตำบลนาพันสามช่วยกันเก็บรวบรวมสิ่งของมีค่าที่เก็บรักษาไว้ในบ้านเรือนของตนมารวบรวมไว้ที่ลานวัฒนธรรมแห่งนี้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา และทำการเกษตรต่างๆ ในสมัยโบราณ เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวตำบลนาพันสามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะประกอบอาชีพทำนากัน อาทิ สี่ฝัด ครกตำข้าว กะล่อมข้าวเปลือก ระหัดวิดน้ำ เป็นต้น และในบริเวณเดียวกันมีโรงทำน้ำตาลของวัดนาพรหมอีกด้วย ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวตำบลนาพันสามที่มีความผูกพันกับต้นตาลมาช้านาน

วิธีการใช้เครื่องมือการเกษตรแต่ละประเภท

โรงเตาตาลวัดนาพรหม

โรงเตาตาลวัดนาพรหม ได้รับการอุปถัมภ์จากพระครูพิศาลวัชรกิจ เจ้าอาวาสวัดนาพรหม ปลงสร้างขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะรักษาการเคียวตาลโดนดไว้ให้คนรุ่นหลังได้เห็น และศึกษาเรียนรู้กัน.

ระหัดวิดน้ำ

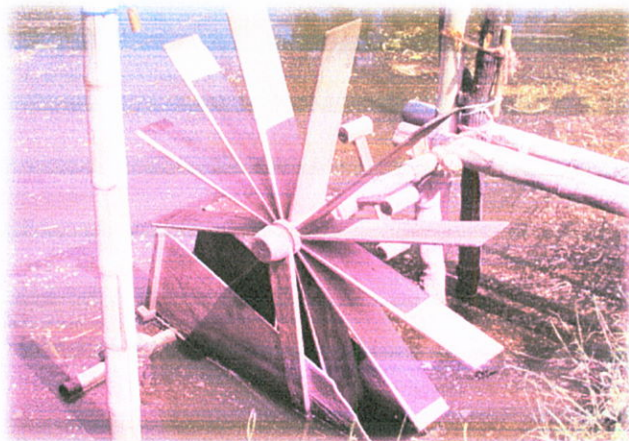
ระหัดวิดน้ำ ใช้วิดน้ำเข้า - ออกจากพื้นที่ที่เราต้องการ ปัจจุบันไม่ค่อยมีใครนิยมใช้งาน เพราะต้องมีอุปกรณ์หลายชิ้นยุ่งยากในการติดตั้งปฏิบัติงาน จึงนิยมใช้แบบท่อสูบน้ำแทน

สีผัด

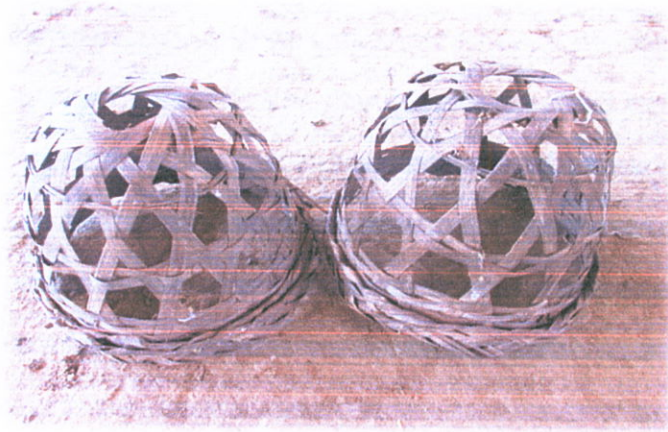
สีผัดข้าว เป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการเกษตรอีกอย่างหนึ่ง สีผัดทำหน้าที่แยกเมล็ดข้าวเปลือกออกจากข้าวลีบ โดยอาศัยแรงลมจากใบพัดของสีผัดข้าว คนที่ทำหน้าที่ในการผัดข้าวจะต้องคอยหมุนวี ใบพัดของสีผัดไม่ให้หยุด ข้าวเมล็ดดีก็จะหลุดไหลออกมาทางด้านหน้า ส่วนเมล็ดข้าวเสียก็จะออกไปข้างหลัง

จักรถีบน้ำ

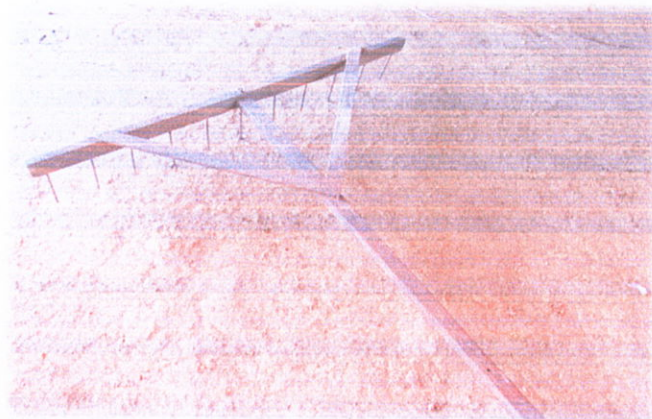
จักรถีบน้ำ เป็นอุปกรณ์ใช้ในการผันน้ำเข้าหรือผันออกจากพื้นที่ที่ต้องการ โยอาศัยแรงคนถีบ คนถีบจักรจะต้องมีความชำนาญ เพราะจักรจะมีลูกตั้งกับลูกตก หัวของคนถีบจักรจะต้องส่งแรงไปที่ลูกตกเท่านั้น จักรจึงจะหมุนไปได้

มอบปากวัว

มอบปากวัวเอาไว้ใช้สวมปากวัวเวลาที่ใช้วัวนวดข้าว เพื่อป้องกันมิให้วัวห้วงกินข้าวเปลือกในขณะที่กำลังนวดข้าว

คราดนา

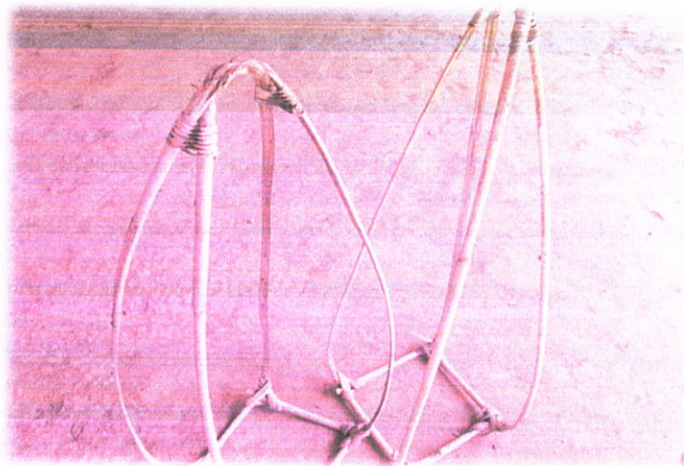
คราดนามีไว้สำหรับทำให้ซี้ดินซี้ไถแหลกละเอียด พร้อมทั้งจะปักดำต้นข้าวกล้า ใช้เทียมด้วยวัวหรือควาย การลากคราด แม้คราดกับลูกคราดจะทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ส่วนตัวคราดส่วนใหญ่ก็จะทำด้วยไม้ไผ่

ส้อมปลา

ส้อมปลา ใช้สำหรับจับปลาน้ำตื้น ผู้ใช้งานจะต้องเดินถือส้อมไปครอบที่ตัวปลา แล้วล้วงจับปลาออกมาทางหัวส้อม ปากส้อมจะเหลาไม่ให้มีปลายแหลม เพื่อให้ปากส้อมสนิทกับผิวดินเปลาจะหลุดไม่ไหนไม่ได้

สาแหรกไม้

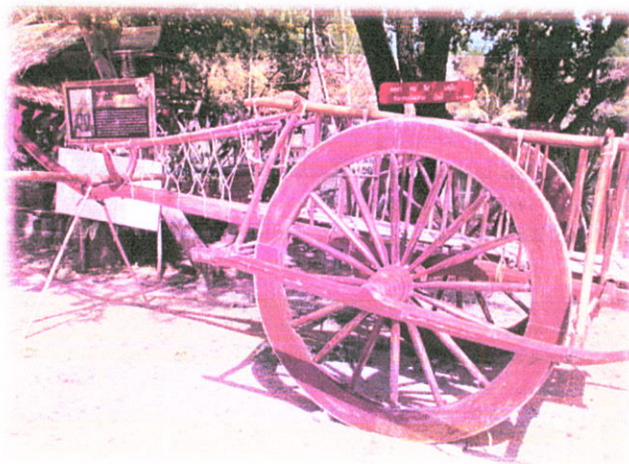
สาแหรกไม้ ทำด้วยไม้ไผ่รวกนำมาเหลาแล้วขัดกันให้รองรับกับสิ่งที่ต้องการจะวางลงในสาแหรก ในสมัยก่อนสาแหรกไม้มีความจำเป็นมากสำหรับชาวนา เพราะใช้ในการหาบต้นกล้าข้าวไปนา

กะล่อมข้าวเปลือก

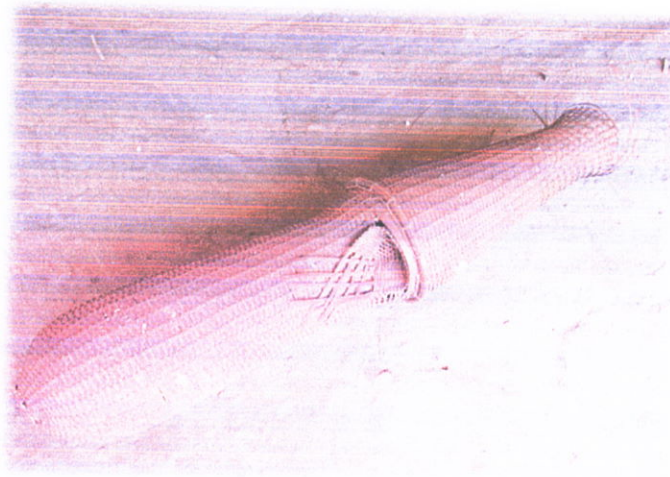
กะล่อมข้าวเปลือก สานด้วยไม้ไผ่หรือไผ่รวกใช้ดินเหนียว หรือ ดินนวลผสมกับมูลวัว แล้วใช้เท้าวนดย่ำให้เหนียว แล้วทาประอบๆ ตัวกะล่อม ทั้งด้านนอกและด้านใน กะล่อมมีไว้สำหรับเก็บเมล็ดข้าวเปลือก มีอายุใช้งานที่นาน]

เกวียน

เกวียน เป็นยานพาหนะเคลื่อนที่โดยล้อเลื่อน ใช้กำลังของวัว หรือ ความลากจูง คนในสมัยก่อนใช้เกวียนสำหรับขนย้ายสัมภาระต่างๆ ปัจจุบันนี้เราใช้เกวียนเพียงการเทียมวัวโซ่เท่านั้น เพราะเดี๋ยวนี้เราใช้รถยนต์ในการคมนาคมได้อย่างสะดวก

อีจู้

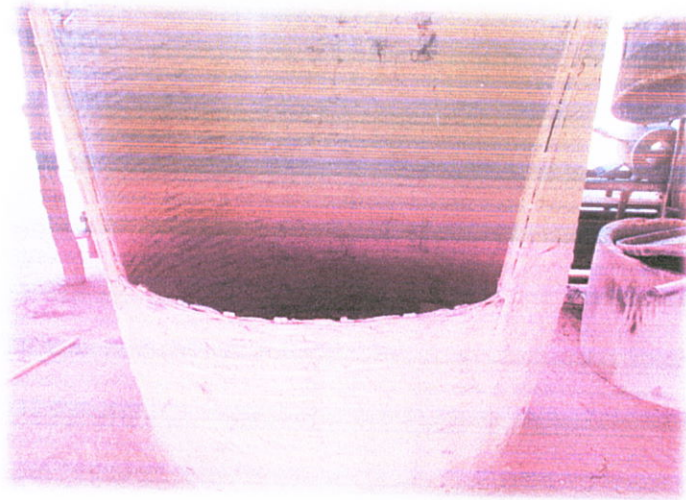
อีจู้ เป็นเครื่องมือจับปลาของคนในสมัยก่อน ปัจจุบันก็ยังมิใช้อยู่บ้างแต่น้อยลง เพราะสภาพแวดล้อมไป เหมาะสม
สำหรับการใช้อีจู้จับปลาอีจู้ สานด้วยไม้ไผ่ มีช่องให้ปลาเข้าไปได้ แต่ออกไม่ได้เพราะติงขาของอีจู้

สีข้าวโบราณ

สีข้าวโบราณ เป็นเครื่องมือของคนในยุคสมัยก่อนที่จะมีโรงสีข้าวแบบในยุคปัจจุบันนี้ ตัวสีจะถูกขัดสานขึ้นด้วยไม้ไผ่
หรือไผ่รวก การรูนสีจะต้องยึนให้ได้จังหวะพอดี ใช้กำลังในการโยกตัวไม้เลื่อนเท้าไปมา และจะต้องหมุนทวนเข็มนาฬิกาเท่านั้น

ยั้งเกลบ

ยั้งเกลบ ขัดสานด้วยไม้ไผ่ หรือไม้รวก มีลักษณะเป็นทรงกลม แต่จะเว้นช่องประตูไว้ เมื่อขัดสานแล้วจะนำดินนูนหรือดินเหลืองมาผสมกับมูลวัว แล้วนวดให้เข้ากันจนดินเหนียวดี แล้วนำมาทาหรือยาที่ตัวยั้ง มีไว้สำหรับรองรับเปลือกของเมล็ดข้าวเปลือกที่ผ่านกระบวนการสีมาแล้ว นำมาผัดด้วยกระดังเพื่อแยกเกลบออกจากข้าวสาร

ครกกระเดื่อง มีไว้ใช้ประโยชน์ในการซ้อมขัดข้าวหลังจากการผ่านสีข้าวแล้ว เพื่อให้เมล็ดข้าวขาวขึ้น หลังจากนั้นก็นำเมล็ดข้าวไปร่อนผ่านตะแกรงคัดข้าว เก็บกากข้าวออกให้หมด เราก็จะได้ข้าวสารพร้อมหุง

ไถ

ไถ เป็นเครื่องมือในการพลิกดินผืนนา โดยอาศัยแรงวัวหรือควายในการลากไถ ส่วนประกอบของไถ ประกอบด้วย คันไถ หางยาม หัวหมู ผลาญ แอก ลิ่ม เป็นต้น

ครกโบราณ

ครกโบราณ ใช้สำหรับตำข้าวเปลือก โดยต้องใช้แรงคนยันทำ ซึ่งต้องใช้เวลานานกว่าเมล็ดข้าวเปลือกจะกลายเป็นข้าวสารได้ ซึ่งคนตำจะต้องมีร่างกายแข็งแรงมาก เพราะต้องใช้แรงมากในการตำ

บทสรุป

ลานวัฒนธรรมวัดนาพรหม จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริม และสนับสนุนความมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของคนในชุมชนตำบลนาพันสาม และเพื่อให้ประชาชนคนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้ เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตรของคนในยุคเก่า และวิถีชีวิตของชาวตำบลนาพันสาม อันจะก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน อันจะนำไปสู่การเป็นชุมชนที่เข้มแข็งได้ต่อไป .